

Zondag Reminiscere

1 maart 2026

‘Mijn juk is zacht en mijn last is licht’

Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

Gods richtlijnen voor het leven lijken ons soms ondoorgrondelijk en moeilijk, maar ten diepste zijn ze niet te zwaar. Deze zondag, de tweede van de Veertigdagen, onze weg naar het Paasfeest, heeft vanouds in de kerk de naam Reminiscere, wat betekent 'Gedenk...' naar het 6^e vers van Psalm 25: 'Denk aan uw barmhartigheid, Heer, aan uw liefde door de eeuwen heen.' En als we aan Jezus Christus denken, zien we het Lam van God, dat de zonden der wereld wegdraagt. Zo neemt hij zijn kruis op zich, als een zachtmoedige. Maar het is niet gemakkelijk om deze solidariteit van Godswege op de zwaarte van ons leven te betrekken.

Schriftlezing Oude Testament: Exodus 20, 1-17

Tweede Schriftlezing: Romeinen 13, 8-10

Schriftlezing Evangelie: Matteüs 11, 20-30

Prediking

Gemeente van Christus,
wij hebben vanmorgen, wat wordt genoemd, de 'Grote Uitnodiging' van Jezus van Nazareth gehoord.

Kom naar mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan,
dan zal ik jullie rust geven.

Neem mijn juk op en leer van mij, want ik ben zachtmoedig en
nederig van hart.

Dan zullen jullie werkelijk rust vinden, want mijn juk is zacht en mijn
last is licht.¹

En wij zijn de enigen niet die deze Grote Uitnodiging horen klinken. Het zijn heel bekende, zo niet wereldberoemde, woorden. En toch, en dat is het grote raadsel van deze tekst, zijn er ogenschijnlijk maar heel weinig mensen die deze uitnodiging van Jezus verheugd en met beide handen aangrijpen.² En dan bedoel ik niet dat ze niet in Jezus willen geloven. Ik bedoel dat ze zich niet laten bevrijden van hun zelf opgelegde lasten.

De woorden van Jezus betreffen een boodschap van genade en vrede voor je ziel. Maar wat zijn dan die lasten waaronder wij gebukt gaan? Juist Matteüs bericht van Jezus dat hij begaan was met de massa en hij schrijft in zijn evangelie:

¹ Matteüs 11, 28-30.

² Vgl. Drewermann, E., *Das Matthäusevangelium. Bilder der Erfüllung*, II, Mt 8,1-20,19, Solothurn/Düsseldorf 1994, 199 e.v.

Toen hij [Jezus] de mensenmenigte zag, voelde hij medelijden met hen, omdat ze er uitgeput en hulpeloos uitzagen, als schapen zonder herder.³

Maar wat is dan precies die last waaronder mensen zwichten? Op die vraag zijn de eeuwen door heel verschillende antwoorden gegeven (en dat is ook wel begrijpelijk, want niet ieder leven is hetzelfde). Sommigen denken vooral aan zonde, aan feilen en fouten, anderen aan de onderdrukkende macht van de strenge godsdienst, weer anderen denken aan vormen van fysieke tekorten, zoals honger, armoede, of ander menselijk lijden, waarvan Jezus mensen wilde bevrijden.⁴ Je zou zeker ook kunnen denken aan psychisch lijden vanwege onderdrukking, zelf binnenshuis. De opdracht van Jezus, zijn 'juk' (tussen aanhalingstekens) zou dan zijn, geen nieuwe of zwaardere godsdienstige regels, maar het leren afzien van de fixatie op het opbouwen van persoonlijke rijkdom en van opgelegde verplichtingen, waarbij naastenliefde en Godsvertrouwen in plaats kwamen van het aldoor maar geobsedeerd bezig zijn met de individuele redding of van het verwerven van jouw eeuwig leven voor Gods aangezicht.⁵

Maar geen vergissing hierover: Jezus moedigt mensen niet aan zich zwakker voor te doen dan ze zijn. Het is goed wanneer wij taken op onze schouders nemen, onze talenten en vaardigheden ontwikkelen, en iets van waarde in de wereld presteren. We zouden een denkfout maken als we de uitnodiging van Jezus Christus zouden verstaan als een aanval op de autonomie van de mens zoals we die in de moderne tijd zijn gaan verstaan. Jezus roept ons niet op om zwakke afhankelijke mensen te worden.⁶ Wij kunnen echt wel wat en ontwikkelen in dankbaarheid onze gaven op de plaats ons gegeven, als met een goddelijk mandaat. In de context van ons leven zijn wij zelf in staat tot het afwegen van goed en kwaad, én in staat en bereid tot het afleggen van verantwoordelijkheid over onze daden aan de mensen én aan God.

³ Matteüs 9,36.

⁴ Luz, U., *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, I/2, *Das Evangelium nach Matthäus (Mt 8-17)*, Neukirchen/Vluyn 1990, 191-224, i.z. 222-223.

⁵ Vgl. Matteüs 19,21.

⁶ Vgl. Kant geciteerd door Luz (219-220) 'Kant hat [...] das leichte Joch Christi als das Sittengesetz des mündigen Menschen verstanden: Es sind die Pflichten, die jeder "als von ihm selbst und durch seiner eigene Vernunft ihm auferlegt betrachten kann, und die er daher ... freiwillig auf sich nimmt". Deshalb sind nur die moralischen Gesetze [...] göttliche Gebote.' I. Kant, *Die Religion innerhalb der Grenzen der bloßen Vernunft*, Hamburg 1978, 201. Vgl. Bonhoeffer, D., *DBW*, 6, *Ethik* (1949), 392-412: 'Das konkrete Gebot und die göttliche Mandate'. Bij Bonhoeffer gaat het om de menselijke autonomie in gemeenschappelijke betrokkenheid, in staat tot het dragen en afleggen van verantwoordelijkheid aan de mensen en aan God, een opdracht én een belofte.

Maar Gods geboden zijn daarbij niet bedoeld om als loden lasten door mensen gedragen te worden tot zij eraan bezwijken. Het zijn, in tegendeel, zo ziet Jezus dat, 'ruimtebepalingen' die veiligheid brengen, een speelveld voor liefde en barmhartigheid, die houvast geven aan mensen erop uit het goede in het leven te waarborgen. Dat het wettische karakter van geboden en verboden dan ook ongerechtigheid aan het licht brengt, dat is waar. Dat Jezus van Nazareth ook harde woorden spreekt wanneer mensen op plaatsen waar hij veel tekenen heeft verricht van geen ommekeer willen weten, dat is ook waar. Er bestaan doodlopende wegen. We doen er verstandig aan niet te ontkennen dat er een mentaliteit is van omgaan met elkaar die onrecht doet aan het altijd komende Koninkrijk van God. Als Jezus naast liefdevolle, ook harde woorden spreekt, dan is het om mensen te waarschuwen. Die harde woorden horen wij liever niet, maar het contrast waarin ze staan, laat zien dat het Jezus ernst is om mensen te bevrijden.

Het wonderlijke is, dat Jezus met betrekking tot dit vraagstuk inzicht van wijzen ('sofoon') en intelligente mensen ('sunetoon') ontkent, terwijl hij gelooft dat God deze dingen aan eenvoudige mensen (NBG 1951 vertaalt het Griekse 'nèpiois' met 'kinderkens') heeft toevertrouwd. Zo kennen de Vader en de Zoon elkaar als in een diep verstaan over en weer. Dit is een mystieke tekst, Matteüs 11,27, met belangrijke implicaties voor het denken over de wijsheid van de Drie-eenheid, waarover in de literatuur veel te doen is.⁷ Kennelijk is er een vorm van heilig weten, esoterisch van karakter, dat is kennis waartoe je moet worden ingewijd, en dat is goddelijke kennis. Dit soort kennen zoek je niet op in dikke boeken of op internet. Alleen God de Vader weet wie Jezus ten diepste is als Zoon van God, en, schrijft Matteüs, alleen Jezus als Gods Zoon weet wie God de Vader is... én 'iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren'. U begrijpt, juist dit zal echt niet iedereen zomaar aannemen.

Jan Toorop ziet Jezus het kruis op zijn schouder nemen. Dat is geen gewone handeling, zoals je die bij iedere terechtgestelde zou kunnen waarnemen.⁸ In dit kruis is op dat moment de zonde der wereld samengebald als in een loodzwaar symbool. Deze Jezus is het Lam dat de zonde der wereld wegdraagt.⁹ De Romeinse centurion met de rode mantel wijst Christus de lijdensweg richting Golgotha. De Schriftgeleerde met de wetsrol vertegenwoordigt het oordeel, dat mensen meenden in

⁷ Luz, 207-216.

⁸ Vanouds schilderen schilders het hele kruis, terwijl in werkelijkheid waarschijnlijk alleen de dwarsbalk (pendiculum) door de terechtgestelde naar de executieplaats werd gedragen, waar de staande balk (staticulum), al aanwezig was.

⁹ Johannes 1,29.

Gods naam met Gods wet in de hand te kunnen vellen over deze Godsgezant. In de schaduw van het kruis, als een biddend kind, de schenker, mevrouw Paulina de Bruijn-van Lede. Zij liet zich als bescheiden, en buiten proporties klein, afbeelden, als in de middeleeuwen opdrachtgevers soms deden, of moeten we zeggen: als een kind. Ik denk dat zij het Toorop heeft gevraagd juist zo afgebeeld te worden. Juist zo hoopte zij deel te krijgen aan wat hier gebeurde.¹⁰ Immers, niet aan verstandige grote mensen, maar aan de kleinen zijn deze geheimen toevertrouwd, die voor wijzen verborgen zijn gebleven.

Het juk waar Jezus van spreekt is een symbool van praktische levenswijsheid en inzicht. Als je er goed over nadenkt, is het wel wonderlijk dat Jezus het dragen van dit juk als zacht beschouwt en als een lichte last kenschetst, want, we weten het allemaal, zo gemakkelijk is het leven vaak niet, zelf niet wanneer je de Grote Uitnodiging van Jezus wilt aannemen.

Zonder meer, daar kun je van uit gaan, zet Jezus zich af tegen de schriftgeleerden en farizeeën van zijn tijd, die hij scherp kritiseerde toen hij hen ervan beschuldigde op de stoel van Mozes te zijn gaan zitten.¹¹ In Matteüs 23,4 lezen we:

Zij bundelen alle voorschriften tot een zware [sommige handschriften: en ondraaglijke] last en leggen die de mensen op de schouders, terwijl ze zelf geen vinger uitsteken om die te verlichten.¹²

In plaats van die houding, belichaamt Jezus, juist in zijn gang naar het kruis voor mensen de deemoed en zachtmoedigheid die vanouds in het jodendom verbonden waren met levenswijsheid gebaseerd op de Torah, waarvan de Tien Geboden de kern vormden. Dat niet in het oordelen, maar in de verhalen rondom die geboden de ware betekenis van die leefregels voor mensen gevonden wordt, dat wil hij tonen. Zijn trouw aan God en mensen toont ook ons die weg. Jezus leefde wat hij leerde, hij stierf wat hij heeft geleerd, en hij stond op en zal leven wat hij leerde, als wij het toelaten, ook aan ons.
Amen.

Uitzending en zegen

¹⁰ Vgl. Janssen, M., *Jan Toorop's Kruiswegstaties*, Amsterdam 1922, 4-5. Zie ook: Brummer, H., *De 14 kruiswegstaties van Jan Toorop*, Oosterbeek 2019, 10-11.

¹¹ Matteüs 23,2.

¹² Matteüs 23,4.

Besef het, Christus is het Lam Gods, dat de zonde der wereld
wegdraagt. Dat mag een bevrijdende waarheid
zijn, vandaag, en de toekomst tegemoet.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de heilige Geest
is met jullie allemaal.

Afbeelding voorzijde: Tweede statie, Jezus neemt het kruis op zijn
schouders, Jan Toorop 1917.